

FJERNSYNETS GRUNNTREKK OG UTVIKLING

DENNE FORELESNINGEN

1. Sentrale begreper fra Ellis: **VITNE** + **WORKING THROUGH**
2. Historisk gjennomgang: Ellis' tre perioder
3. Første bolk med analytiske eksempler: drama
4. Andre bolk med analytiske eksempler: nyheter/dokumentar/reality/magasin

1

I. Sentrale begreper: **VITNE**

Begrep som passer godt inn i en sen-moderne akademisk diskurs.

Vi er vitne til hendelser vi ikke selv har opplevd.

Medierte erfaringer

Sammenheng med den teknologiske medieutviklingen: fotografiet, kinofilmen, radioen, avisene, fjernsynet.

> John Thompson: *Media and modernity*

> Joshua Meyrowitz: *No sense of place*

2

I. Sentrale begreper: VITNE

INFORMASJONENS TIDSALDER

Fotografiet, filmen, fjernsynet gir oss visuelle bevis. Kvasi-fysisk dokumentasjon

Vi kjenner til verdens tilstand, vi ser det med våre egne øyne.

Mekaniske reproduksjoner



3

I. Sentrale begreper: VITNE

FJERNSYNETS MEDIERING

Gir et estetisk løfte om at dette er live: vi er tilstede når hendelsene foregår.

Liveness and intimacy

Vi inkluderes i et intimt forhold

Beslan og 11. september: noen ganger er medieringen faktisk også live.

En ny modalitet for å oppleve og erfare virkeligheten

> Ny politikk: Vi kan ikke forholde oss passive når vi vet

VITNE ≠ REALISME

4

I. Sentrale begreper: VITNE

VITNE-BEGREPET GJENNOM 1900-TALLET

Fotografiet funksjon endres med utviklingen av levende bilder og av trykkpressen: muligheten for å reproducere fotografiet.

VITNE-FUNKSJONEN

Fotografisk realisme: i forhold til skribentens subjektive fortelling.

Mekanisk reproduksjon: Tilsynlatende mer direkte forhold mellom virkeligheten og avbildningen.

5

I. Sentrale begreper: VITNE

KINO-FILMEN

Muybridge bevegelses-foto: muligheten til å fange bevegelsene øyet ikke oppfatter. Detaljenes bevegelser.

<http://photo.ucr.edu/photographers/muybridge/8gallery349.html>

Méliès *Coronation of Edward VII*: protester mot fri gjendiktning

Utvikling mot fiksjon heller enn fakta. Mindre betydning som vitne.



6

I. Sentrale begreper: VITNE

LYD

Telefonen: massemedium eller personlig kommunikasjonsmedium?

Grammofonen: omtrent samtidig med filmen

Kittler: *Gramophone, Film, Typewriter*: legger vekt på at både filmen og gramofonen gjør at vi kan erfare også de aspekter av virkeligheten som ligger utenfor vår direkte ("umedierte") erfaringshorisont.

Kontekst: konsum, hjem, hverdagslig

Lyd og kino

7

I. Sentrale begreper: VITNE

FJERNSYNET

Annen kontekst enn kinofilmen: konsumert i hjemmet.

LIVE: hvertfall tilsynelatende, direkte henvendelse til publikum.

Bringer verden nærmere.

Live-retorikk: oppfører seg ikke som et opptaksmedium. Seerne tar villig del i denne illusjonen.

8

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

Fjernsynet fungerer som et sosialt forum der samfunnets kompleksitet blir utforsket. Temaer og problemer blir analysert fra ulike perspektiver.

SOSIAL SETTING: Fjernsynets utvikling sett i sammenheng med samfunnets utvikling generelt: det differensierte og komplekse samfunnet.

Mening i tilværelsen: fjernsynet bidrar med historier, rammer og forklaringer i en uoversiktlig og kompleks tilværelse.

Erfaringer i fellesskap: skaper samhold.
John Careys rituelle kommunikasjonsmodeller

9

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

VITNE OG WORKING THROUGH

Fjernsynet prosesserer øyenvitne-materiale og gjør det om til narrative og forklarte former.

MEDIERT: redigerte, kommentert, seleksjon, kombinert med lyd, tekst, grafikk - ikke akkurat som å se med egne øyne.

EKSPERT-kommentarer > hjelpe oss å forstå

Fra psyko-analysen: Prosessen der vi tenker over ting til det ikke er mer igjen:
"(...) continually worried over until it is exhausted." (s. 79)

10

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

DET ÅPNE OG USIKRE

Møtet mellom tekst og publikum: ikke gitte og faste svar, men en prosess preget av mangfold og åpenhet.

IDEOLOGISK MANGFOLD: ulike **diskurser** slipper til.

En kompleks verden kan knapt forklares gjennom lukkede og en-gang-for-alle definerte svar.

Usikkerhetens dynamikk

Kontekst: sen-modernitet: faste svar, de store løsningene og ideologiene er ikke troverdige. Til og med vår egen identitet er i stadig endring.

DISKURS: "en måte å snakke om ting på" innen en bestemt gruppe, kultur eller samfunn; eller sett av ideer innen en kultur - former hvordan vi oppfatter verden. Politisk, sosiale og kulturelle faktorer

11

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

DISKONTINUITET

Fjernsynets narrative form: preget av åpenhet og diskontinuitet.

Dramaseriers narrative oppbygging

Nyhetsendinger

Diskontinuitetens estetikk: fragmentert og episodisk form

12

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

ET POSTMODERNE MEDIUM?

En postmoderne tid? Moderne? Sen-modern? Post-tradisjonell?

Det fragmenterte samfunne, mangelen på de store ideene, usikkerheten, informasjonssamfunnet.

Det moderne samfunn med dets stadige differensiering og institusjonalisering av funksjoner og roller.

Zygmunt Bauman: Samfunnet etter den kalde krigen er en kultur som ikke har noen alternativer til seg selv: uten utopier og drømmer. Samtidig er alt tilgjengelig, alle begjær kan mettes av markedet.

> Fjernsynet og det usikres tidsalder.

≠ Relativisme

13

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

WORKING THROUGH > SYMPATI

Produserer sympati på tvers av ulikhetene som beskriver det moderne forbrukssamfunnet.

Ved spesielt STERKE SOSIALE motsetninger: Visse forhold er for vanskelige for at prosessen med working through leder til sympati: Islamsk fundamentalisme som typisk eksempel: fortsatt komplisert, mystisk og truende.

Illustrerer hvor viktig working through vanligvis er

14

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

WORKING THROUGH & ALLMENNKRINGKASTING

Fjernsynets rolle har blitt endret med forbrukssamfunnet.

I tilgjengelighetens æra, er working through et begrep vi kan bruke for å forstå allmennkringkastingens viktige samfunnsrolle.

Utforske og kaste lys på sterke sosiale motsetninger. Fjernsynet som arena for utforsking av ulike identitets-kulturer. Forskjeller og diversitet.

En **diskursiv aktivitet**: working through på tvers av program-sjangrer, ytterligere forsterket gjennom bruk av visuell profilering.

Allmennkringkastingen må sikre det diskursive mangfoldet - legitimerer allmennkringkastingen.

15

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

GRAFIKK OG WORKING THROUGH

Visuelle effekter: re-prosesserer de samme bildene igjen og igjen. Underbygger prosessen med working through.

Bilder som **grafikk** heller enn som foto: bildene brukes grafisk og manipuleres i et elektronisk rom. I motsetning til kino-filmen som fotografisk medium.

Bilder på fjernsyn: meningen oppstår i kombinasjon med andre elementer som tekst, lyd og annen grafikk.

Fjernsynet er et grafisk medium. Grafikken forklarer: setter i sammenheng, fortetter erfaringer, forklarer komplekse situasjoner.

16

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

FORTOLKENDE GRAFIKK

Fjernsynet beveger seg bort fra illusjonistisk realisme:
tar opp bilder av hendelser og plasserer dem i et forhold til hverandre.
Innrammet og kombinert med skriftlig informasjon

Øke forståelsen av fenomener

Overskudd av informasjon

Råmateriale og helhet: skaper mening gjennom kombinasjon

Nyhetsendinger som opplagt eksempel: **KAOS** og **ORDEN**
Kaotisk verden på den ene siden. Kontroll gjennom grafikk og
ankermann/kvinne på den andre siden. Gjennom prosessen med working
through blir kontroll-aspektet mest fremtredende.

17

I. Sentrale begreper: **WORKING THROUGH**

SJANGER OG STIL

Fjernsynssjangerne har sine egne formspråk. Men låner også stilspråk fra
andre sjangrer som virkemiddel.

Spesielt tydelig i fiksjonsserier: *NYPD Blue* (Ellis' eksempel)

K-street

Også tydelig i dokumentarer der handlingen dramatiseres.

Alltid rom for tolkning: nødvendig i en verden preget av usikkerhet.
Ingenting kan tas for gitt.

18

2. Historisk gjennomgang

BOKAS KONTEKST

1. Audio-visuelt medium: Vitne-funksjonen. Sense of liveness and intimacy.
2. Etterkrigstidas konsument-samfunn. Først en periode preget av **knapphet**. Sammenfaller med fremveksten av et standardisert massemarked. Massemedium.
Mot økt differensiering: utvikling mot **tilgjengelighet** og valgmuligheter

Det moderne samfunnet: usikkerhet og tilfeldigheter.

Fjernsynets ordinære natur: så hverdagslig

19

2. Historisk gjennomgang

MASSEKULTUREN

Det moderne industrielle samfunnet: differensiering, kvalitative samfunnsendringer, urbanitet, kompleksitet. Klart behov for nye kommunikasjonsformer.

Se sammenhenger mellom samfunnsutvikling og utviklingen av nye massemedier. Mediene utvikler seg ikke i et vakuum.

20

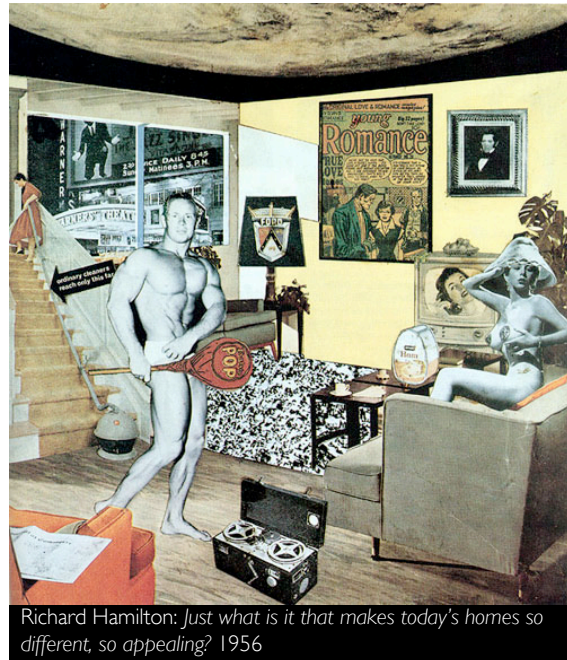
2. Første epoke: knapphet/begrensede alternativer

UTVIKLINGEN AV FORBRUKER-SAMFUNNET

Nye symboler for velstand: fjernsyn, kjøleskap, radio og støvsuger som symboler på det moderne **hjemmet** og en moderne **livsstil**.

Forandrer både hverdagen og organiseringen av hjemmet. Hverdagen blir standardisert.

Fjernsynet som symbol på det moderne.



21

2. Første epoke: knapphet/begrensede alternativer

NASJONSBYGGING

Fjernsynet samlet nasjonen: alle ser de samme kanalene og de samme programmene.

Felles erfaringer: felles kultur av historier og meninger.
Rituelle kommunikasjonsmodeller.

Lett og flyktig: mangelen på kulturell tyngde kan forklare fjernsynets suksess. Casualness.

22

2. Første epoke: **knapphet/begrensede alternativer**

ALLMENNKRINGKASTINGENS ROLLE

Trussel om kulturell forflatning.

Massemediene ansett å ha en enorm påvirkningskraft på et forsvarsløst publikum.

Allmennkringkastingen motivert ut fra tanker om sosial rettferdighet.
Folkeopplysning.

Effekter av vitne-funksjonen: samfunnsprosesser blir mer transparente.
Prosedyrer kjent for offentligheten

Allmennkringkasting som garanti mot for sterk amerikanisering

23

2. Andre epoke: **tilgjengelighet**

MANAGED CHOICE

Kontrollerte valgmuligheter: økt tilgjengelighet i form av valg mellom ulike tjenester.

Større **konkurranse**: flere kommersielle kanaler

Allmennkringkastingen sliter med tiltro og legitimitet. Må finne seg en ny rolle > working through

I 1980-tallet: perioden da fjernsynet entret denne nye perioden

24

2. Andre epoke: tilgjengelighet

FORBRUK OG DIFFERENSIERING

Vestlig økonomi og forbrukskultur: mangfoldige og individualiserte interesser. Skifte i økonomisk og ideologisk verden. Mot større fragmentering.

Forbruk og **identitet**: skape seg selv gjennom konsum. Vi uttrykker hvem vi er gjennom forbruk.

Spesialiserte markeder: globalisering, nasjonalstaten mindre betydning

> Problemer for allmennkringkastingen

25

2. Andre epoke: tilgjengelighet

FJERNSYNETS ROLLE

Promoterer det samme fragmenterte markedet, retter seg inn mot de samme spesialiserte gruppene. Gjør synlig ulikheter og alternative livsstileer blant befolkningsgrupper.

Ikke lenger mulig å tenke seg ett massemarked. Fjernsynstilbudet er mindre universelt og mer spesifikt.

WORKING THROUGH: hvert enkelt program er en del av en større prosess. Et sosialt forum der samfunnets kompleksitet kan bli utforsket.

26

2. Tredje epoke: mangfold

NY TEKNOLOGI - NYE UTFORDRINGER

Hva skjer med fjernsynets working through-rolle?

Betalingskanaler og sjangerkanaler har andre utfordringer.

Merkevarebygging og kommersialisering: alle fjernsynskanaler har blitt bevisste betydningen av å etablere seg som merkevare.

En fjernsynsfremtid preget av publikums aktive valg og programsammensetninger? Frigjøring fra sendeskjemaenes tyranni?

27

2. Tredje epoke: mangfold

TIME FAMINE OG CHOICE FATIGUE

Ellis: vi fikser ikke å ha for mange valg. Allmennkringkastingens faste sendeskjemaer vil oppleves som en befrielse.

VALGETS KVAL: erkjennelsen av at det finnes alternativer gir oss samtidig følelsen av at vi går glipp av mye. Ikke mulig å få med seg alt > angst.

28

2. Tredje epoke: mangfold

VALGENES MULIGHETER

Fjernsynet følger utviklingen innenfor forbruker-samfunnet.
Kartlegging av den enkelte forbrukers preferanser

> www.amazon.com

Interaktive tjenester som tillegg til fjernsynssendinger slik vi kjenner dem.

Fortsatt viktig sosial rolle: forum for working through: kollektiv prosess for å skape mening i en moderne verden (eller var det postmoderne?)

29

3. Analytiske eksempler: sjanger

LETTE Å KJENNE IGJEN

Men vanskelig å beskrive: fjernsynssjangrene inneholder så mange ulike programmer at de er vanskelig å definere.

Skaper stabilitet: Viktig for det fragmenterte og oppstykkede fjernsynet. Vi kjenner reglene for hvordan vi skal forstå et program.

Viktig for prosessen med working through: de ulike sjangrene tar del i working through prosessene på forskjellige måter.

30

3. Analytiske eksempler: drama

OVERSIKT

1. Serial: kontinuerende historier/føljetonger
 - a) Den korte føljetongen/miniserien
 - b) Langserien
 - c) Såpeoperaen
2. Series/fjernsynsserien
 - a) Situasjonskomedien
 - b) Diskontinuerlig dramaserie

31

3. Analytiske eksempler: drama

KONTINUERENDE HISTORIER

Episodene henger narrativt sammen. Dramaturgien er strukturert som en kontinuerlig historie. Har en avsluttet handling som er delt opp i flere episoder. Ofte større og prestisjetunge prosjekter.

- a) Den korte føljetongen/miniserien
- b) Langserien
- c) Såpeoperaen

32

3. Analytiske eksempler: drama - kontinuierende

NY-LON?

33

3. Analytiske eksempler: drama - kontinuierende

PERFEKT

34

3. Analytiske eksempler: drama - kontinuerende

DEN KORTE FØLJETONGEN/MINISERIEN

Drama-serien på noen episoder, hver med en varighet på omtrent 1 time. Sterke karakterer, endelig narrativ slutt.

Men, også her trenger fjernsynets fragmenterte natur gjennom: plass til flere plot. Mindre betydelige karakterer får liv.

35

3. Analytiske eksempler: drama - kontinuerende

SEKS FOT UNDER

36

3. Analytiske eksempler: drama - kontinuerende

KRØNIKEN

37

3. Analytiske eksempler: drama - kontinuerende

LANGSERIEN

Dramaserie av lengre format. Karakterene og miljøet gjennomgår endringer i løpet av handlignene. Endelig avrunding i siste episode.

Ofte bredt episk anlagt, stort persongalleri, gjerne med tidsspenn over flere år/tiår.

Gjerne flere sesonger. Team av manusforfattere og regissører.

38

3. Analytiske eksempler: drama - kontinuerende

HOTELL CÆSAR

39

3. Analytiske eksempler: drama - kontinuerende

SÅPEOPERAEN

Den evigvarende serien. Etablert miljø, bestemt sted, variasjon over de samme problemene.

Stor gjenkjennelsesfaktor for seerne

Åpen slutt på episodene med uavklarte forhold. Parallele handlingslinjer. Flere manusforfattere og regissører.

Parallelt univers: tv-serien følger samme rytme som dagliglivet utenfor skjermen.

40

3. Analytiske eksempler: **drama**

SERIES/FJERNSYNSSERIEN

Episodisk struktur. Faste rollefigurer og miljø. Alle avsnittene har et avsluttet hendelsesforløp. Neste episode begynner i et narrativt nullpunkt. Serier uten hukommelse.

41

3. Analytiske eksempler: **drama - serien**

KONGEN AV QUEENS

42

3. Analytiske eksempler: **drama - serien**

SITUASJONSKOMEDIEN

Satire og dissing. Stor gjenkjennelesfaktor. Ubehagelige situasjoner.

Hjemlig narrativ kontekst: hjem, familie, nære venner. Faste karakterer i stabile og gjenkjennelige situasjoner.

Karakteriserende: 30 minutter. Samme karakterer, samme locations. Familiære og tette vennskapsbånd. Lite kumulativt minne, liten utvikling av karakterene.

43

3. Analytiske eksempler: **drama - serien**

AKUTTEN

44

3. Analytiske eksempler: **drama - serien**

THE L-WORD

45

3. Analytiske eksempler: **drama - serien**

DISKONTINUERLIG DRAMA-SERIE

Den frittstående serien. Series-drama. Ligner litt på en diskontinuerlig såpe: de samme karakterenes liv. Gerne lokalisert til en institusjon.

Prime-time amerikanske serier produsert av David E. Kelley eller Steven Bochco: mange karakterer, mange historier.

Karakteristisk: avsluttende episoder som skildrer begivenhetene i et betstem miljø. Dramatisk hverdag. Ofte flere manusforfattere og regissører.

46

3. Analytiske eksempler: **drama - oppsummering**

Working through gjennom fullstendige narrative historier.

Publikum får sjansen til å oppleve dilemmaer fra innsiden.

EMPATI erstatter spekulativ forståelse. Ofte veldig tydelige working through prosesser.

Typiske temaer:

familie-forhold

samliv/kjærighet

problemer med moderne roller/finne seg selv

alkohol/narkotika

seksualitet

47

4. Analytiske eksempler: **”virkelighet”**

Nyheter, talk-show, dokumentar, doku-såpe, reality, livsstil, magasin

Fakta som en slags fellesnevner: tilsynelatende bygger ingen av disse programsjangerne på fiktive hendelser. Mennesker som opptrer som seg selv.

Sjanger-mix er et tydelig trekk

Ikke uttømmende oversikt!

48

4. Analytiske eksempler: ”virkelighet”

NYHETER

Balanserer mellom bilder av ekstrem ustabilitet og stabilitet.
Presenterer en uløst spenning.

To nyhetskriterier: umiddelbarhet og viktighet.

Kaoset i verden på den ene siden og kontrollen gjennom grafikk og ankermann/kvinne på den andre siden. Kontroll-aspektet blir det tydeligste.

Råmateriale for videre working through prosesser i andre sjangrer:

49

4. Analytiske eksempler: ”virkelighet”

TALK-SHOW

Talking heads

Stor variasjon: fra nyhetsorientert til Jerry Springer

Nyhetene blir psykologisert, evt. hverdagstematikk får et ansikt

Konfliktorientert: få frem motsetninger. Spekulasjon

Annen narrativ struktur: orientert mot *hvorfor*.

50

4. Analytiske eksempler: ”virkelighet”

DOKUMENTAR

Tilsynelatende speilbilde til virkeligheten.

Definerer et bredt spekter av sosiale problemer og holdninger.

Presenterer deler av samfunnet

Fokus på å FORKLARE: ikke kun voyeurisme

Kritikk: 1) bruk av rekonstruksjon

2) Unødvendig påtrengende aktivitet av filmskapere

3) Bruk av for mange narrative virkemidler

51

4. Analytiske eksempler: ”virkelighet”

DOKU-SÅPEN

Karakteristisk: Flyplassen, hotellet, veterinærene, Stortinget.

Elementer fra både dokumentaren og såpeserien: vi følger de samme karakterene. Klare narrative strukturer: det bygges opp historier.

52

4. Analytiske eksempler: ”virkelighet”

REALITY

Hva karakteriserer reality-sjangeren?

Hvor går grensene i forhold til dokumentaren eller doku-såpen?

Hvor regissert har en reality-serie lov å være?

53

4. Analytiske eksempler: ”virkelighet”

LIVSSTIL

Underholdning kombinert med opplysning.

Vanlige mennesker i hovedrollene.

Mediering av det ordinære og hverdagslige > fjernsynet opprettholdedr illusjonen av et intimt forhold til publikum.

FORBRUK OG IDENTITET: konstruksjon av smak.

54

4. Analytiske eksempler: ”virkelighet”

MAGASIN

Film, musikk, dataspill, litteratur, kultur generelt

I et klart magasin-format: flere reportasjer, anmeldelser, innslag

Fragmentert, typisk veldig grafisk utformet

Eksempel: Det svenske kulturmagasinet *Kobra*: tema døden og dødsangsten

Temaet belyses fra en rekke perspektiver.